

Projekt ustawy o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz ustawy o odpadach

Draft act amending the act on packaging and packaging waste management and the act on waste

Beata Swinarew

✉ beata.swinarew@impib.lukasiewicz.gov.pl

Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Inżynierii Materiałów Polimerowych i Barwników

Obecnie systemy kaucyjne funkcjonują w 12 krajach Unii Europejskiej, a w kolejnych 9 krajach jest planowane ich uruchomienie, w tym właśnie w Polsce.

W związku z powyższym 7 października Rządowe Centrum Legislacji opublikowało projekt ustawy o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz ustawy o odpadach, który ma być odpowiedzią na opublikowaną 12 czerwca 2019 r. w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/904 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie zmniejszenia wpływu niektórych produktów z tworzyw sztucznych na środowisko (Dz. Urz. UE L 155 z 12.06.2019, str. 1), zwaną dalej „dyrektywą SUP”.

W dyrektywie zawarty został obowiązek zapewnienia selektywnego zbierania odpadów opakowaniowych powstałych z butelek jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych na napoje o pojemności do 3 l wraz z ich zakrętkami i wieczkami, puszek aluminiowych o pojemności do 1 l i butelek szklanych wielokrotnego użytku o pojemności do 1,5 l na poziomie 77% w 2025 r. i corocznym wzrostem aż do uzyskania poziomu 90% w 2029 roku [1].

Ustawodawca w uzasadnieniu wprowadzenia do ustawy butelek szklanych o pojemności do 1,5 l podał, że większość butelek szklanych na napoje nie przekracza wspomnianej pojemności. Natomiast w odniesieniu do puszek aluminiowych przypomina, iż ich udział w rynku opakowań na napoje stanowi aż 30%.

Warto zauważyć, że w piśmie [2] z Ministerstwa Klimatu i Środowiska z dnia 05-10-2022 r. Sekretarza Komitetu do Spraw Europejskich wymieniono zmiany w ustawie nie wynikające bezpośrednio z uwag zgłaszanych w ramach uzgodnień międzyresortowych projektu, trwających od 31 stycznia 2022 r.:

1. Rezygnację z definicji „napoju” i wprowadzeniu definicji „opakowania na napoje”, co wynikało z uzgodnień z Rządowym Centrum Legislacji.

Rys. 1. Opakowania i odpady opakowaniowe
Fig. 1. Packaging and packaging waste

2. Zmianę terminu wejścia w życie projektowanej ustawy, co wynika ze znacznego prawdopodobieństwa niedotrzymania dotychczasowego terminu, tj. 1 stycznia 2023 r.

Na mocy tych zapisów ustawodawca zrezygnował między innymi z przepisu wskazującego termin, w jakim przedsiębiorcy wprowadzający produkty w opakowaniach objętych ustawą powinni utworzyć system kaucyjny (o tworzeniu systemu więcej w dalszej części artykułu). Jednakże są wymienione w ustawie wspomniane wcześniej terminy od kiedy należy wykazać odpowiedni poziom selektywnego zbierania opakowań i odpadów opakowaniowych. Ważne jest również, że w przypadku nieosiągnięcia poziomów w ramach systemu kaucyjnego, wprowadzający będą obowiązani do uiszczenia opłaty produktowej.

Poniżej zostaną przybliżone poszczególne zapisy ważne dla polskiego przedsiębiorcy.

Dyrektywa dotycząca produktów jednorazowego użytku (Single-use Plastics, SUP) nakłada obowiązki na przedsiębiorców, którzy wprowadzają do obrotu niektóre rodzaje produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych. Dyrektywa ta ma na celu doprowadzić do zmniejszenia wpływu tych produktów na

środowisko, a częścią regulacji, które wynikają z tej dyrektywy są przepisy, które zobowiązują do uzyskiwania określonych poziomów zbierania. System kaucyjny ustanowiony będzie w Polsce poprzez nowelizację przepisów ustawy o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz ustawy o odpadach (UC98).

Systemu kaucyjny ma obejmować całe terytorium kraju, zapewniać powszechny dostęp dla użytkowników końcowych oraz powszechny i równy dostęp dla wprowadzających napoje, jednostek handlu detalicznego i hurtowego oraz innych punktów odbierających opakowania i odpady opakowaniowe. Dodatkowo nie może wymagać okazania dowodu zakupu w celu zwrotu pobranej kaucji.

W projekcie ustawy mamy pojęcie **kaucji** i to dotyczy zarówno opakowań jednorazowego jak i wielokrotnego użytku. Definicja kaucji mówi, że jest to określona kwota pobierana w momencie sprzedaży produktu w opakowaniu na napoje do jednorazowego albo wielokrotnego użytku wymienionym w załączniku nr 1 a) do ustawy i pobierana jest ona od użytkownika końcowego tego napoju, a zwracana w momencie zwrotu opakowania objętego systemem kaucyjnym.

Wprowadzający napoje w opakowaniach to przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie wprowadzania do obrotu produktów w opakowaniach na napoje, o których mowa w załączniku nr 1 do ustawy.

W ustawie nie ma informacji, że przedsiębiorca ma obowiązek przystąpić do systemu kaucyjnego natomiast wprowadzono zapisy, które mają zachęcić przedsiębiorców do wejścia do systemu kaucyjnego (dalej zwanego systemem).

Projekt ustawy zakłada, że przedsiębiorcy, którzy wprowadzają napoje w opakowaniach objętych systemem będą mieli obowiązek uzyskania określonego poziomu zbierania. Będzie jednak

Rys. 2. Butelka szklana
Fig. 2. Glass bottle

alternatywa: zamiast przystąpić do systemu i uzyskiwać poziom zbierania będzie możliwe zapłacenie tzw. opłaty produktowej. Wysokość tej opłaty jest ustalona na maksymalnym poziomie w ustawie, a właściwa wysokość stawki zostanie dopiero określona w przyszłości w rozporządzeniu.

W jaki sposób przedsiębiorca będzie mógł przystępować do systemu kaucyjnego?

Przedsiębiorcy będą mogli utworzyć tak zwany podmiot reprezentujący, który stworzy system, do którego będzie mógł przystąpić każdy przedsiębiorca.

System będzie mógł zostać uruchomiony po uzyskaniu zezwolenia na jego funkcjonowanie wydanego przez ministra właściwego do spraw klimatu w drodze decyzji. Zezwolenie ma zawierać informacje takie jak:

1. wysokość kaucji w odniesieniu dla poszczególnych rodzajów opakowań;
2. zasady pobierania i zwracania kaucji konsumentom;
3. zasady odbioru opakowań i odpadów opakowaniowych z jednostek handlowych i innych punktów objętych systemem kaucyjnym oraz przekazywania opakowań do ponownego użycia lub odpadów opakowaniowych do przetworzenia;

Rys. 3. Butelki tworzywowe
Fig. 3. Plastic bottles

Rys. 4. Puszka aluminiowa
Fig. 4. Aluminum can

4. sposób finansowania systemu kaucyjnego;
5. zasady przystępowania wprowadzających napoje w opakowaniach do systemu kaucyjnego;
6. zasady rozliczania odpadów opakowaniowych przekazanych do recyklingu pomiędzy wprowadzającymi napoje w opakowaniach biorącymi udział w systemie kaucyjnym;
7. system identyfikacji liczby rotacji, jaką w danym roku odbywa opakowanie wielokrotnego użytku, pozwalający na określenie uzyskanego poziomu selektywnego zbierania, który jest określony w poz. 2 załącznika nr 1a do projektu ustawy;
8. termin uruchomienia systemu kaucyjnego;
9. termin obowiązywania zezwolenia.

Wniosek o uzyskanie zezwolenia na utworzenie systemu kaucyjnego powinien być przedłożony nie później niż 6 miesięcy przed planowanym uruchomieniem systemu. W ciągu 6 miesięcy zostanie wydane zezwolenie, które będzie wydane na okres nie dłuższy niż 10 lat oczywiście z opcją odnowienia na kolejny okres.

Takich systemów może funkcjonować wiele. Ustawa wprowadzająca system kaucyjny nie nakłada również sposobu w jaki mają być zbierane te opakowania (czy mają być zbierane ręcznie czy przez automaty). To przedsiębiorcy zdecydują co dla nich będzie najbardziej korzystne finansowo i technicznie oraz w największym stopniu zapewni zwrot tych opakowań.

Aby przystąpić do systemu niezbędne będzie zawarcie pisemnej umowy z podmiotem reprezentującym (obowiązek ustawowy). Obowiązki wynikające z umowy to między innymi informowanie o ilości wprowadzonych do obrotu opakowań oraz konieczność finansowania tegoż systemu. Należy pamiętać, że systemy będą działać w ramach rozszerzonej odpowiedzialności producenta, a ta nakłada na przedsiębiorców obowiązek zagospodarowania odpadów powstałych z tych produktów. W tabeli 1 zestawiono poziomy selektywnego zbierania opakowań i odpadów opakowaniowych od 2025 roku.

Wspomniana już wcześniej **opłata produktowa** będzie dotyczyła wprowadzających napoje, którzy nie zawarli umowy z podmiotem reprezentującym, a także przedsiębiorców, którzy zawarli umowę, ale nie zrealizowali wymaganego poziomu odzysku opakowań. W takim wypadku opłata produktowa będzie obliczona jako różnica pomiędzy wymaganym poziomem, a tym który został uzyskany w systemie. Natomiast 50% tej opłaty

poniesie podmiot reprezentujący prowadzący system kaucyjny a 50% przedsiębiorca. **Maksymalna stawka opłaty produktowej** w przypadku nieuzyskania wymaganego poziomu selektywnego zbierania dla opakowań wynosi **25 zł/kg**. Stawki opłat produktowych dla poszczególnych rodzajów opakowań zostaną natomiast ustalone w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego ds. klimatu w porozumieniu z ministrem ds. finansów publicznych oraz ministrem ds. gospodarki.

W jakiej formule ma działać podmiot reprezentujący?

Podmiotem reprezentującym może być spółka akcyjna mająca siedzibę na terytorium kraju utworzona przez wprowadzających napoje w opakowaniach lub wprowadzających napoje bezpośrednio, lub reprezentujących ich związkiem pracodawców, lub izby gospodarcze, w której akcjonariuszami mogą być wyłącznie te podmioty, które zostały wskazane wcześniej i realizują określone w ustawie obowiązki, a dochody uzyskane w ramach wykonywanej działalności gospodarczej powinny być przeznaczane wyłącznie na cele statutowe. Podmiot może wykonywać wyłącznie działalność związaną z gospodarowaniem odpadami opakowaniowymi, czyli zapewnieniem funkcjonowania tego systemu kaucyjnego i musi uzyskać zezwolenie na tworzenie systemu, o którym wspomniano już wyżej. Dodatkowym wymogiem jest odpowiedni kapitał zakładowy, który powinien wynosić nie mniej niż 5 milionów złotych.

W ustawie określono także prawa własności. Podmiotowi reprezentującemu przysługuje **prawo własności odpadów** zebranych w systemie. Natomiast **prawo własności opakowań** zebranych w systemie przysługuje przedsiębiorcy, który te opakowania wprowadził na rynek.

Tabela 1. Zestawienie poziomów selektywnego zbierania opakowań i odpadów opakowaniowych od 2025 roku

Table 1. List of levels of selective collection of packaging and packaging waste from 2025

Rodzaje opakowań	Poziomy selektywnego zbierania opakowań i odpadów opakowaniowych w roku:				
	2025	2026	2027	2028	2029 i lata następne
butelki jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych na napoje o pojemności do 3l wraz z ich zakrętkami i wieczkami, z wyłączeniem szklanych lub metalowych butelek, których zakrętki i wieczka wykonane są z tworzyw sztucznych	77%	81%	84%	87%	90%
puszki aluminiowe o pojemności do 1 l					
butelki szklane wielokrotnego użytku o pojemności do 1,5 l					

Co powinien zapewnić system kaucyjny?

Najważniejsze to oczywiście selektywne zbieranie opakowań i odpadów opakowaniowych w celu osiągnięcia określonego poziomu zbiórki. Konsekwencją powyższego jest odbieranie opakowań i odpadów opakowaniowych z jednostek handlu detalicznego, hurtowego oraz innych punktów odbierających opakowania i odpady opakowaniowe objęte systemem kaucyjnym. System ma zapewnić odbiór tych opakowań i co równie istotne transport opakowań do producenta oraz odpadów opakowaniowych do zakładu przetwarzania. Kolejnym zadaniem systemu jest wprowadzenie ewidencji i sporządzania sprawozdawczości, a także rozliczenie kaucji z jednostkami handlu detalicznego oraz innymi punktami objętymi systemem. Rolą podmiotu reprezentującego będzie także finansowanie kosztów zbierania opakowań i odpadów opakowaniowych przez przedsiębiorstwa.

Podsumowując podmiot reprezentujący w ramach systemu kaucyjnego będzie zapewniać:

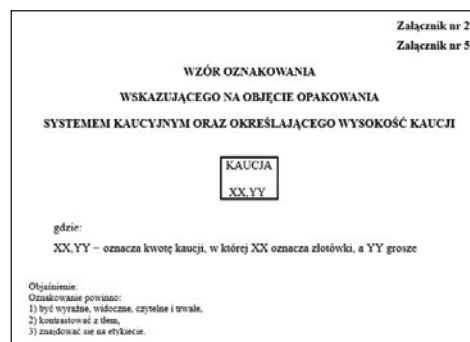
1. selektywne zbieranie opakowań i odpadów opakowaniowych w celu osiągnięcia wymaganych poziomów zbierania;
2. odbieranie opakowań i odpadów opakowaniowych ze wszystkich punktów odbierających opakowania i odpady opakowaniowe objętych systemem kaucyjnym;
3. transport opakowań do producenta oraz odpadów opakowaniowych do zakładu przetwarzania;
4. prowadzenie ewidencji i sporządzanie sprawozdawczości;
5. rozliczenia kaucji pomiędzy punktami odbierającymi;
6. finansowanie kosztów zbierania opakowań odpadów opakowaniowych.

Ważne zapisy w ustawie dotyczą finansowania. Koszty działań podmiotu reprezentującego będą finansowane przez wprowadzających napoje w opakowaniach bezpośrednio, a rozliczenia pomiędzy poszczególnymi jednostkami objętymi systemem i pomiędzy różnymi systemami kaucyjnymi następować ma co najmniej raz w miesiącu. Dodatkowo środki pochodzące z nieodebranej kaucji i sprzedaży materiałów pochodzących z przetworzonych odpadów przeznaczone mają być także na finansowanie systemu.

Maksymalna stawka kaucji wynosi 2 zł. Wysokość kaucji będzie dość istotna, bo będzie miała znaczący wpływ na fakt czy te opakowania będą zwracane do sklepu czy też nie. Na przykładzie systemu dobrowolnego dla browarów, który funkcjonuje w Polsce od kilkudziesięciu lat, wzrost kaucji o 50 gr przyczynił się do wzrostu ilości zwracanych butelek. Grupa Żywiec była pierwszym producentem, który zdecydował się na taki krok, dzięki czemu w 2017 roku udało się odzyskać nawet 20 mln butelek więcej [4].

W ustawie przewidziano obowiązek odpowiedniego oznakowania opakowań wskazującego na objęcie opakowania syste-

mem kaucyjnym oraz określające wysokość kaucji. Wzór oznakowania określa załącznik nr 2/5 do ustawy [3] (Rys. 5).

Rys. 5. Wzór oznakowania

Fig. 5. Marking template

Kto będzie odbierał opakowania i odpady opakowaniowe?

Obowiązek pobierania i zwracania kaucji oraz odbierania pustych opakowań i odpadów opakowaniowych od użytkownika końcowego spoczywa na przedsiębiorcach prowadzących jednostkę handlu detalicznego lub hurtowego o powierzchni handlowej powyżej 200 m². Natomiast przedsiębiorcy mający w ofercie produkty będące napojami w opakowaniach objętych kaucją i posiadający powierzchnie handlową nie przekraczającą 200 m², zobowiązani są uczestniczyć w systemie kaucyjnym w zakresie co najmniej pobierania kaucji.

Przedsiębiorca prowadzący jednostkę handlu, który uczestniczy w systemie kaucyjnym jest zobowiązany do zawarcia umowy w formie pisemnej z każdym podmiotem reprezentującym, który się do niego zgłosi. Umowa musi zawierać zasady rozliczenia kaucji oraz odbierania i przekazywania opakowań i odpadów opakowaniowych. Na przedsiębiorcę nałożony jest także obowiązek prowadzenia ewidencji liczby nabytych, sprzedanych i zwróconych produktów podlegających kaucji, oraz wysokości pobranych, zwróconych i niezwróconych kaucji.

Sprawozdawczość

Jeśli przedsiębiorca wprowadzający napoje w opakowaniach oraz wprowadzający napoje bezpośrednio postanowi nie zawrzeć umowy z żadnym podmiotem reprezentującym zobowiązany jest do sporządzania rocznego sprawozdania, które składać należy do marszałka województwa. Zasady określone zostały w dziale V rozdziale 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2021 r. o odpadach.

Natomiast ta sama sprawozdawczość dla przedsiębiorców, którzy przystąpili do systemu kaucyjnego spada na podmiot reprezentujący zgodnie z tymi samymi zasadami określonymi we wspomnianym wcześniej dziale V rozdziale 2 ustawy.

Sprawozdanie składane będzie co roku do 15 marca za poprzedni rok rozliczeniowy i podane w nim powinny być infor-

macje o tym, ile opakowań wprowadzono do obrotu jakie to były rodzaje opakowań oraz informacje o tym czy uzyskano poziomy zbierania w ramach systemu kaucyjnego. Na dziś nie ma jeszcze formularzy takiego sprawozdania.

Podsumowując

- Systemy kaucyjne zostaną uruchomione najpóźniej w 2025 roku, a to wynika z faktu, że w 2025 roku przedsiębiorcy będą mieli obowiązek uzyskania odpowiednich poziomów selektywnego zbierania opakowań i odpadów opakowaniowych.
- Poziomy zbierania ustalone są dla butelek jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych na napoje o pojemności do 3 l, puszek aluminiowych o pojemności do 1 l oraz butelek szklanych wielokrotnego użytku o pojemności do 1,5 l na poziomie od 77% w roku 2025 i do 90% w roku 2029 i w latach następnych.
- Wszystkie jednostki handlowe zobowiązane będą do pobierania kaucji. Natomiast pobieranie i zwracanie kaucji, a także odbierania pustych opakowań będzie obowiązkowe tylko dla sklepów o powierzchni powyżej 200 m².
- Maksymalna wysokość kaucji wyniesie 2 zł.
- W systemie kaucyjnym nie może być wymagany paragon ani inny dokument, który będzie potwierdzał, że wcześniej kaucja była uiszczona.
- Jeżeli przedsiębiorca nie przystąpi do systemu kaucyjnego albo nie zostanie uzyskany odpowiedni poziom selektywnego zbierania będzie płacona opłata produktowa. Jeśli ktoś nie

przystąpił do systemu, płaci za wymagany poziom w całości, natomiast w przypadku przystąpienia do systemu, ale nieuzyskania poziomu, to za różnicę pomiędzy wymaganym a osiągniętym poziomem opłata będzie płacona po połowie przez podmiot reprezentujący a przedsiębiorców zgodnie ze sprawozdaniem złożonym do marszałka województwa. Opłata ta musi być także uiszczona w tym samym terminie co złożenie sprawozdania, czyli do 15 marca każdego roku za rok poprzedni,

- Maksymalna wysokość opłaty produktowej ustalona jest na poziomie 25 zł/kg.

Literatura

1. Odwrócona tabela zgodności, Projekt ustawy o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz ustawy o odpadach, Warszawa, dnia 21 września 2022 r; <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12356003/12851469/12851470/dokument579689.pdf>
2. KSE TR. OB. 2022-10-14 pismo z resortu_Projekt ustawy_UC98.pdf; <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12356003/12851469/12851470/dokument579691.pdf>
3. Projekt ustawy kaucja – 14_01_2022; <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12356003/katalog/12851447#12851447>
4. Grupa Żywiec: Dajemy butelkom drugie życie; <https://raport.togetair.eu/ziemia/surowce-i-gospodarka-obiegu-zamkniętego/grupa-zywiec-dajemy-butelkom-drugie-zycie>

Łukasiewicz
IMPiB

NASZE PRODUKTY

BIODEGRADOWALNE KONCENTRATY ZAPACHOWE

- Koncentraty na szerokiej gamie polimerów bazowych
- Oszczędność zużycia koncentratu dzięki wysokiej koncentracji oleju zapachowego
- Stałe, długotrwałe uwalnianie esencji
- Zespół ekspertów do dyspozycji podczas całego procesu wdrażania u klienta
- Gama 54 zapachów, które można wprowadzić do ponad 20 polimerów, w tym do polimerów biodegradowalnych

Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Inżynierii Materiałów Polimerowych i Barwników
ul. Marii Skłodowskiej-Curie 55, 87-100 Toruń

beata.swinarew@impib.lukasiewicz.gov.pl
+48 575 436 716 | +48 32 231 90 41 wew. 43

